

Първа глава

ОРГАНИЗАЦИЯ НА СЧЕТОВОДСТВОТО В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

След усвояване на материала в тази глава вие ще можете:

- да разбирате мястото и ролята на счетоводството в публичния сектор;
- да разграничавате основните принципи и правила при организацията на счетоводството в публичния сектор;
- да коментирате нормативната уредба на счетоводната система в публичния сектор;
- да коментирате ролята на счетоводната отчетност за управление на предприятията от публичния сектор;
- да класифицирате по различни критерии предприятията от публичния сектор;
- да коментирате специфичните моменти при организацията на отчетането на касовото изпълнение на бюджета.

1. СЪЩНОСТ И ВИДОВЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Комисията за публичния сектор дефинира обхвата на понятието "публичен сектор"¹ като една съвкупност от националните правителства, регионалните структури на властта (държавни, провинциални, териториални), местните власти (напр. Градски и селищни), както и свързаните с тях управленски ведомства (напр. агенции, бордове, комисии и предприятия)². Подчертава се, че държавните стопански предприятия се изключват от обхвата на предприятията на публичния сектор и за тях се прилагат общовалидните правила за предприятия от реалния стопански сектор. С оглед предстоящото приемане на Международните счетоводни стандарти за публичния сектор, разработвани от Комитета по пуб-

¹ Комисията за публичния сектор действа като постоянен комитет при Съвета на международната федерация на счетоводителите.

² Баташки, Г. Счетоводни стандарти в публичния сектор. Свищов, СА "Д. А. Ценов", 2005, с. 7.

личен сектор към Съвета на Международната федерация на счетоводителите и спазването на посочената по-горе дефиниция, в настоящия учебник се разглежда организацията на счетоводството в бюджетните предприятия и следователно термините "публичен" и "бюджетен" се възприемат като синоними. Предприятията от публичния сектор са юридически лица от непроизводствената сфера, чиито разходи се покриват частично или изцяло от бюджета. Тези бюджетни единици принадлежат към извънпроизводствената сфера, където не се създава национален доход, а същият се усвоява, разходва, след като вече е бил създаден в други народностопански сфери. Според една от най-разпространените в специализираната литература дефиниции предприятията от публичния сектор са икономически обособени юридически лица, които извършват своята дейност в съответствие със Закона за публичните финанси и други специфични за публичния сектор нормативни актове¹. По смисъла на счетоводното законодателство бюджетни предприятия са всички лица, прилагащи бюджети, сметки за средства от Европейския съюз и сметки за чужди средства, включително Националният осигурителен институт, Националната здравноосигурителна каса, държавните висши училища, Българската академия на науките, Българската национална телевизия, Българското национално радио, Българската телеграфна агенция, както и всички други лица, които са бюджетни организации по смисъла на Закона за публичните финанси².

Съобразно спецификата на бюджетната дейност като бюджетни предприятия се възприемат всички икономически и бюджетно обособени, самостоятелно функциониращи икономически единици, чиято дейност цялостно или частично се финансира с бюджетни ресурси. Следователно бюджетни предприятия са всички структури от бюджетната система, които извършват законосъобразна дейност, в резултат на която осъществяват разходи, реализират приходи, изготвят финансови отчети и получават средства под формата на бюджетни финансираня.

Предприятията от публичния сектор могат да бъдат класифицирани при възприемането на редица критерии.³ Съобразно зависимостта им от външни източници на средства те биват:

- предприятия на пълна бюджетна издръжка;

¹ Меразчиев, В., Г. Баташки. Бюджетно счетоводство. Свищов, 2002, с. 16.

² По смисъла на Закона за публичните финанси "бюджетни организации" са всички юридически лица, чиито бюджети се включват в държавния бюджет, в бюджетите на общините, в бюджетите на социалноосигурителните фондове, както и всички останали юридически лица, чиито средства, постъпления и плащания се включват в консолидираната фискална програма.

³ Фесчиан, Д. Теоретически съждения за същността на капитала като икономическа категория и като обект на счетоводно отчитане в предприятията от публичния сектор. Доклад пред научна конференция на тема: Теория на преподаването и научните изследвания в областта на счетоводството. Сборник с доклади. С., УИ "Стопанство", 2007, с. 80.